

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „HUMANITAARAINED MITMEKEELSES
KOOLIS“

Kristina Zukova

**ÕPILASTE MOTIVEERIMISE MEETODID JA VÕTTED EESTI
KEELE TUNDIDES II KOOLIASTMES NARVA KOOLIDE
NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja Nelly Randver MA

NARVA 2018

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik koostamisel kasutatud teiste autorite tööd,
põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujal pärinevad andmed on viidatud.

Kristina Zukova

.....

/töö autori allkiri ja kuupäev/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristina Zukova,

(sünnikuupäev 27.03.1996)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Õpilaste motiveerimise võtted eesti keele tundides II kooliastmes Narva koolide näidel.“, mille juhendaja on Nelly Randver.

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 31.05.2018

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Teoreetiline lähenemine motivatsioonile	7
1.1 Motivatsiooni, motiivide ja õpimotivatsioonide mõisted.....	7
1.2. Motivatsiooni teooriad.....	8
2. Motivatsioon eesti keele tunnis	13
2.1 Õpimotivatsiooni kujunemine	13
2.2. Motivatsiooni osatähtsus eesti keele õppimisel.....	14
2.3 Motivatsiooni osatähtsus eesti keele õpetamisel.	15
2.4.Õpetajate poolt kasutatavate motivatsiooni meetodid ja võtted eesti keele tundides.....	16
2.5. Varem läbi viidud uuringud	21
3. Uuring õpilaste motiveerimise meetodid ja võtted eesti keele tundides II kooliastmes Narva koolides	23
3.1 Uurimuse eesmärk ja ülesanded	23
3.2Uurimise meetod	23
3.3. Fookusgrupi intervjuu	24
3.4.Valimi moodustamine ja kirjeldamine	25
3.5.Uurimustulemuste analüüsi meetod	25
4. Uuringutulemused	26
4.1.Fookusgrupi intervjuu analüüs	26
4.2.Arutelu ja järeldused	36
KOKKUVÕTE	41
SUMMARY	43
Kasutatud kirjandus	44
LISAD	48
Lisa 1. Kutse osalemaks fookusgrupi intervjuul	48
Lisa 2. Foogusgrupi intervjuu küsimustik.....	49

Sissejuhatus

Me elame ühiskonnas, kus on tähtis, et inimene oskaks erinevaid keeli. Eestis elavate vene keeles rääkivate jaoks eesti keel on teine keel, mida nad hakkavad õppima juba lasteaias. Eesti keele õppimine on kaua kestev protsess, mis võtab väga palju aega. Selleks, et õpilased õpiksid eesti keelt on vaja neid motiveerida. Motivatsiooniga seoses on kirjutatud mitmeid töid. Töö aktuaalsus seisneb selles, et uurida milliseid motiveerimise meetodeid ja võtteid eesti keele õpetajad kasutavad oma tundides õpilaste motiveerimisel Narva koolides. Samuti missugused motiveerimise meetodid ja võtted on õpetajate arvates efektiivsemad, et motiveerida õpilasi õppima eesti keelt eesti keele tundides.

Käesoleva bakalaureusetöö teema on õpilaste motiveerimise meetodid ja võtted eesti keele tundides II kooliastmes Narva koolide näidel. Töö eesmärgiks on uurida õpilaste motiveerimise meetodeid ja võtteid eesti keele tundides ja nende efektiivsust põhikooli II astmes toetudes õpetajate arvamustele.

Eesmärgist tulenevalt on järgmised ülesanded:

- Anda teoreetiline ülevaade motivatsioonist, õpimotivatsioonist, õpimotivatsiooni meetoditest ja võtetest;
- Valida uurimismeetod ja välja töötada fookusintervjuu küsimustik;
- Viia läbi uuring eesti keele õpetajate seas;
- Analüüsida saadud tulemusi, teha järeldused;
- Teha ettepanekud.

Koolis kõik õpetajad on huvitatud sellest, et õpilased oleks motiveeritud õppima. Aga reaalses elus tegelikult on kõik teisiti. Jaan Mikk oma töös kirjutab, et õpilased ei ole huvitatud õppima. Nad ei taha saada uusi teadmisi ja see, mis nõuab õpetaja, nad lihtsalt ei täida. Neil puudub õpimissoov. Kui me tahame, et õpilased õpiksid paremini, siis on vaja neid motiveerida. (Mikk 1979:15)

Riikliku õppekava paragrahvis „Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II kooliastmes“ on kirjas, et õppetöö korraldamisel tuleks pöörata tähelepanu: *„õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitut ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada“*. (Põhikooli riiklik õppekava 2008)

Bakalaureuse töö uurimisprobleemiks on uurida meetodeid ja võtteid mida eesti keele õpetajad kasutavad oma tundides õpilaste motiveerimiseks.

Töös kasutatakse kvalitatiivset uurimusmeetodit fookusgrupi intervjuud, mis võimaldab respondentidelt saadud andmeid tõlgendada. Fookusgrupi intervjuud aitavad kontrollida saadud andmete kvaliteeti. Nad toimuvad anonüümselt, sest fookusgrupi intervjuu eesmärk on saada teada, mis arvavad teised inimesed teema kohta. Analüüsi seisukohast on vaja salvestada saadud andmeid. (Laherand 2008: 220-222) Valimi moodustavad 12 eesti keele õpetajat, kes elavad Narvas ja õpetavad eesti keelt II kooliastmes.

Töö koosneb neljandast peatükidest. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade motivatsiooni, motiivide, õppemotivatsiooni mõistetest ja kirjeldatakse motivatsioonile lähenemise teooriaid teaduskirjanduse põhjal.

Teises peatükis räägitakse motivatsioonist eesti keele tundides. Käsitletakse õpimotivatsiooni kujunemist, motivatsiooni osatähtsust eesti keele õppimisel ja õpetamisel, antakse ülevaade motiveerimise võtetest, ja sellel teemal varem läbi viidud uuringutest.

Kolmandas ehk empiirilises osas kirjeldatakse uurimuse eesmärki ja ülesandeid, metodoloogiat, fookusgrupi intervjuu meetodit, valimi moodustamist ja tulemuste analüüsi meetodit.

Neljandas peatükis analüüsitakse uuringus saadud tulemusi, arutletakse nende üle ja tehakse järeldused ja ettepanekud.

See töö võiks olla kasulik eesti keele õpetajatele, kes on huvitatud oma õpilaste motiveerimisest, kuna töö annab ülevaate erinevatest motiveerimise meetoditest ja võtetest ja nende kasutamise efektiivsusest.

1. Teoreetiline lähenemine motivatsioonile

1.1 Motivatsiooni, motiivide ja õpimotivatsioonide mõisted

Brophy sõnul, motivatsioon on teoreetiline konstruktsioon, mille abil seletatakse miks inimene selliselt käitub erinevates situatsioonides, mis on tema tegevuse eesmärgid, tegevuse intensiivsus, püsivus ja kvaliteet. (Brophy 2010:14) Motivatsioon on inimeste sisene tunne, mis paneb meid tegema erinevaid asju. (Kidron 2005: 123) Inimene on motiveeritud ainult siis, kui teeb asju, mis talle huvi pakuvad. (Allik 2006: 58)

Malmsteini sõnul motivatsioon on allikas, mis sunnib meid tegema seda, mida me soovime. Tema sõnul igal inimesel on olemas motivatsioon. Motiveerimise jõud sõltub inimesest. Kui inimene leiab seda, mis teda motiveerib, siis ta kohe hakkab tegutsema. (Malmstein 2008: 156) Kui inimese jaoks kiitus on motiveerimine, siis ta teeb kõike, et saada kiitust.

Motivatsioon koosneb motiividest. Brophy meelest inimest sunnivad tegutsema motiivid. Motiivide tõttu inimene tegutseb. Motiivid võivad olla eesmärgipärased ja strateegilised. (Brophy 2010: 14) Motiivid jagunevad kaheks rühmaks:

Bioloogilised motiivid:

- Füsioloogilised motiivid (nälg);
- Psühholoogilised motiivid (nad tulenevad psüühilise heaolu vajadusest).

Sotsiaalsed motiivid: nad tulenevad ümbruskonnast. See on soov kohaneda ühiskonnas ja olla ühiskonna liige. (Weinschenk 2014: 14-16)

Thomsoni sõnul motiivid võivad olla veel sisemised ja välised. Sisemised motiivid on loodud sisemisest soovist, hoiakutest ja huvidest. Noored inimesed tihti tegutsevad sisemiste motiivide tõttu. Nad teevad oma tööd mõttega, et see toob nendele rõõmu. Nad on sisemiselt motiveeritud. (Thomson 2008: 24-25)

Keeleõppes sisemised motiivid võivad olla: soov omandada eesti keelt, soov suhelda eestlastega eesti keeles jne. Välised motiivid moodustavad välised allikad. Need võivad olla raha ja kiitus töö eest. (Thomson 2008: 25) Keeleõppes välised motiivid võivad olla: soov saada eesti keele tase; soov saada head hinded jne.

Õpimotivatsioon aitab õpilastel õppida. Õpimotivatsiooni all mõeldakse õpilaste valmisolekut õppimisele pühenduda, olgu see siis õpetajate soov või mitte. (Brophy 2010: 15) Oma töödes Shnuk leidis, et kui õpetajad tahavad tõsta õpilaste õpimotivatsiooni, siis nad peavad töötama akadeemilise edukusega, sest nad on seotud omavahel. (Shnuk 2005: 173-177) Kui õpetaja suudab arendada õpimotivatsiooni lastel, siis õpimotivatsioon soodustab edukat õppimist.

Kokkuvõtlikult öeldes motivatsiooni, motiivide ja õpimotivatsiooni mõisted on tihedalt seotud omavahel. Kõik nad soodustavad motivatsiooni taseme arendamisele.

1.2. Motivatsiooni teooriad

Kui rääkida motivatsioonist, tuleb eelkõige vaadelda erinevaid teoreetilisi käsitlusi motivatsioonist. Need teooriad annavad ülevaate, kuidas erinevad uurijad sellele lähenevad. Neist kõige levinumad motivatsiooni teooriad on järgnevalt toodud ära.

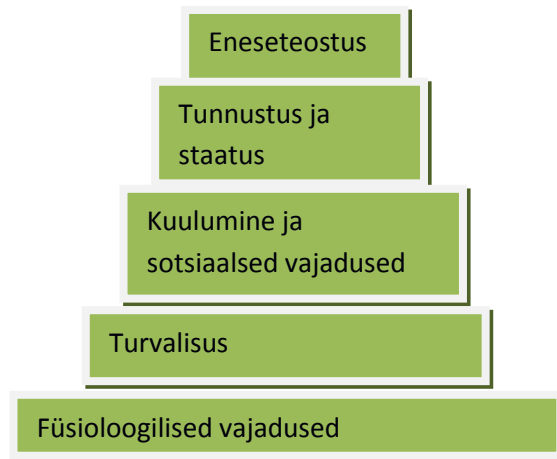
Biheivioristlik teooria käsitleb eelkõige impulsse ja vajadust tegevuste järele, mida arvatakse käitumismustrite kujundamise ja säilitamise peamisteks mehhanismideks. Sarrastaja on stiimul, mille esinemine muudetakse sõltuvaks käitumise kvaliteedist, ning nõnda suurendab või säilitab see käitumise sagadust. Kui õpilane hästi kirjutas kontrolltöö, siis teda saab sarrastada suulise või kirjalikku kiitusega. Klassiruumis tähendab biheivioristlik käsitlus piitsa ja prääniku meetodi rakendamist- õpetajad tunnustavad õpilast. (Brophy 2010: 16)

Biheivioristliku teooria järgi õppimine toimub ainult siis, kui õpilane suudab õpitud materjalist aru saada. Kui õpetaja annab tööle hinnangut, siis on vaja öelda, mis selles töös oli head ja mida on vaja veel õppida. See hinnag aitab õpilastel mäletada õigeid vastuseid ja kui on vaja, siis reprodutseerida neid. Selle teooria järgi õppijal on üsna passiivne roll, aga õpetaja juhib tervet õpeprotsessi. (Skinner 1976: 56-70)

Biheivioristlik teooria väidab, et õppimine toimub kogemustega. Seetõttu esimesel kohal on reageerimine ja ainult pärast toimub õppimine. Biheivioristid väidavad, et õppimine soodustab käitumise muutumist ja seetõttu toimub areng. (Watson 2012: 125) Seetõttu on tähtis, et õpetaja pööraks oma tähelepanu õpilaste kogemustele ja selle põhjal teeks klassis oma tööd. See näitab seost kooli tegevuste ja kogemuste vahel ja

motiveerib õpilast. Õpetaja võiks küsida kellena töötavad tema vanemad ja see küsimus motiveerib õpilast õppima elukutseid.

Vajaduse teooria järgi motivatsioon on reaktstioon oma vajadusele. Vajadused muutuvad progressivsemalt: esiteks inimene täidab oma füsioloogilised vajadused ja seejärel ta hakkab mõtlema järgmistele sammudele. (Maslow 2007: 56) Abrahami Maslow hierarhia järgi, inimeste vajadused on järgmises järjekorras:

Joonis 1. Abrahami Maslow`i vajaduste hierarhia

Klassiruumis see hierarhia näitab, et väsinud või näljased õpilased ei suuda klassis hästi õppida ja uusi teadmisi omandada kui nende vajadused on rahuldamata jäänud. (Maslow 2007: 17-20)

Fordi poolt loodud motivatsiooni eesmärgi teooria hõlmab 24 liiki eesmärke, mis jagunevad kuude kategooriasse:

- afektiivsed eesmärgid (rahu);
- kognitiivsed eesmärgid (uudishirmu rahuldamine);
- sisemise harmoonia ja korrastatuse eesmärgid (ühtekuuluvus);
- ennastkehtestava sotsiaalse suhtluse eesmärgid (isikupära tajumine);
- seotusele suunatud sotsiaalse suhtluse eesmärgid (kuuluvus);
- ülesandele suunatus eesmärgid (loomingulisus). (Brophy 2010: 20-23)

Eesmärgiks on motivatsiooni kõige tähtsam allikas. Eesmärgi on hästi püstitada, kui ees on kaua ja raske protsess, mis peab olema täidetud mõne aega jooksul. Aga kui need eesmärgid ei saa tagasisidet, siis inimese motivatsioon langeb. (Mägi 2012) Koolis on tähtis, et õpetaja teaks õpilaste eesmärgid ja aitaks tegutseda nende eesmärgi saavutamiseks. On tore kui õpetaja kasutab protsessi hindamist, kus ta ütleb, mis õpilane juba teab ja mis on vaja veel arendada.

Sisemise motivatsiooni teooria väidab, et inimene teeb seda, kuna tahab, mitte seetõttu, et on vaja. Tegevus peab tooma naudingut, rahuolu. Inimene teeb asju ja ei tunne, et teda keegi sunnib tegutsema. Tihti sisemist motivatsiooni võib kohata noortel. Nende jaoks huvitegevus on isiklik saavutus. Sisemine motivatsioon võib olla:

- teada saada: soov õppida ja saada uusi teadmisi;
- saavutada: soov jõuda oma eesmärgini;
- koguda naudingut: soov osaleda üritustes ja selle tulemusena saada naudingut.

(Raudsepp 2010: 134-137)

Malmsteini sõnul sisemine motivatsioon, see on tunne, mis sunnib meid tegema seda, mis meile huvi pakub. See loob hea enesetunde ja ei väsita inimest. Kui õpilasele meeldib eesti keelt õppida, siis ta omandab kergesti eesti keele ja ei tunne väsimust, et ta pühendab palju aega sellele keelele. (Malmstein 2008: 158)

Välise motivatsiooni teooria kohaselt, inimene teeb seda, kuna ta tahab midagi oma tegevuse eest saada. See võib olla materiaalne tasu, kiitus, diplom. Väline motivatsioon jaguneb:

- integreeritud regulatsioon: inimene teeb midagi, sest see täidab tema eesmärgid ja sobib temale;
- omaks võetud regulatsioon: ta teeb seda, sest ta teab, et see on tähtis;
- pealesurutud regulatsioon: inimene teeb seda, sest ei taha saada halbu tagajärgi juhaks, kui ei täida oma ülesannet;
- väline regulatsioon: inimene teeb seda, sest teda sunnitakse. (Raudsepp 2010: 135-139)

Malmsteini sõnul väline motivatsioon tuleb meie ümbrusest. Juhul, kui on vaja raha teenida, siis inimene hakkab töötama isegi siis, kui see töö inimesele ei meeldi. (Malmstein 2008: 155)

Uuringud näitavad, et sisemine ja väline motivatsioonid mängivad suurt rolli teise keele omandamisel. Sisemine motivatsioon aitab jõuda eesmärgini ja aitab vabastada keele barjäärist. (Noels 2003: 40)

Integratiivne ja instrumentaalne motivatsiooni teooriat on hästi uuritud. Tänapäeval on tehtud palju uuringuid, mis on seotud teise keele õppimisega (Ushioda 2012: 396).

Gardneri ja Lamberti (1972) sõnul, on olemas kaks motivatsiooni liiki: integratiivne ja instrumentaalne motivatsioonid. Integratiivne motivatsioon tähendab, et kui inimene õpib keelt, siis ta suhtleb keele kandjatega. Instrumentaalne motiveerimine tähendab, et õpimine toimub eesmärkide nimel. (Brophy 2010: 36-40)

Integratiivse teooria mõjul inimene suhtleb selles keeles, mida ta õpib kuna selle keele õppimine on huvitav tema jaoks. Juhul, kui kooli tuli uus õpilane, kes ei oska õpikeelt, siis keele õppe toimub integratiivse teooria järgi. (Krashen 1981: 21-22) Instrumentaalse teooria seisukohalt inimene õpib keelt ainult eesmärgipäraselt. (Krashen 1981: 27-28). Juhul, kui inimene tahab omandada eesti keelt B2 tasemel, siis ta omandab selle keele sellel tasemel ja unustab, et on vaja edasi arendada keelt.

Amotivatsiooni ja demotivatsiooni teooriad väidavad, et sisemise ja välimise motivatsiooni vastand on amotivatsioon. Amotivatsiooni teooria järgi inimesel ei ole sisemist motivatsiooni ega ka välimist. Inimene ei tegutse, kuna ta usub, et tegevus temal ei õnnestu. (Deci 2000: 61) Dörnyei väidab, et on olemas kolm motivatsiooni taset keele õppes:

- keele tase (integratiivne ja instrumentaalne motivatsioon);
- õppija tase (näitab kuidas inimene on motiveeritud keelt õppima);
- õpituatsiooni tase (motiivid õppimise jaoks, mis tulevad ümbrusest). (Dörnyei 2012: 399)

Demotivatsioon on välised faktorid, mis vähendavad motiveerimise taset. Nii amotivatsioonil kui ka demotivatsioonil õppijal ei ole soovi keelt õppida. Aga on vaja teada nende erinevust. Amotivatsioon on üldised ootused, aga demotivatsioon on seotud välise teguritega. (Brown 2000: 109)

Tänapäeval motivatsiooni teooriaid, mis on kirjeldatud teaduskirjanduses, on palju. Nad annavad ülevaade, kuidas on võimalik motiveerida õpilast õppima ja arenema. On tähtis kasutada neid töös ja aitama arendada motivatsiooni taset õpelastel.

2. Motivatsioon eesti keele tunnis

Koolis tihti pööratakse tähelepanu õpilaste motivatsioonile ja vähe räägitakse õpetajate motivatsioonist. Aga kui õpetaja on motiveeritud oma tööd hästi tegema, siis õpilased on motiveeritud ka õppima. Entsüklopeedias „Encyclopedia of Educational psychology“ on kirjutatud, et motivatsioon on tähtis nii õpilaste, kui õpetajate ja ka koolijuhtkannale. (Encyclopedia of Educational psychology 2008: 867) Kui koolijuhtkond tahab, et õpetajad oleksid motiveeritud, siis nad peavad tegutsema selles suunas, kus kogu „kooli pere“ oleks motiveeritud oma kohustusi täitma.

Õppekavas on kirjutatud, et tänapäeval õpilased ise vastutavad oma õppetulemuste eest (Riigi Teataja 2017). Õpetaja ainult aitab omandada teadmisi. Uus õppekava peab motiveerima õpetajat sisemiselt.

Owens kirjutab, on tähtis, et õpetaja oleks motiveeritud. Kui õpetaja on motiveeritud, siis tal on jõudu planeerida oma õpitööd põnevamalt ja huvitavamalt. Ta leiab, et õpetajate motivatsioon sõltub enamasti koolijuhtkonnast. See, kuivõrd koolijuhtkond on huvitanud oma õpetajates näitab õpetajate motivatsiooni taset. (Owens 2004) Teiste sõnadega, kui koolijuhtkond püstitab ühised eesmärgid Fordi motiveerimise teooria järgi ja jälgib, et õpetajad saavutavad neid, siis õpetajad on motiveeritud oma tööd tegema. See võib olla ühiseks eesmärgiks, siis õpetajad teavad mis suunas on vaja liikuda.

Kui õpetajad on motiveeritud oma töökohustusi täitma, siis nende õpilased on ka motiveeritud eesti keelt õppima, kuna õpetajad on valmis tegema oma tööd mitmekesimaks ja huvitavamaks. Õpetajate motivatsiooni tase sõltub nii koolijuhtkonnast, õppekavast ja õpetajate sisemise motiveerimisest.

2.1 Õpimotivatsiooni kujunemine

Tihti võib näha, kuidas ühes klassis õpivad nii edukad õpilased kui ka õpilased, kellel on õpiraskused. Arvatakse, et õpimotivatsioon on isikuomadus, mis mõjub õppimist ja seda ei saa muuta. (Kikas 2010: 90) Aga teadlased annavad õpimotivatsioonile teise tähenduse. Motivatsiooni mõjutavad õpilase subjektiivsed kogemused, mis annavad valmisoleku ja põhjused õpitegevustesse panustada. (Brophy 2010: 15) Teiste sõnadega,

inimene teeb asju, mida on vaja teha ainult siis, kui see rahuldab tema vajadusi. Ka õpetöö peab rahuldama õpilaste vajadusi. Ei piisa, kui õpilased õpivad ainult selleks, et olla targad.

Mikk on inimese vajadusi mitmeti klassifitseerinud. Kui rääkida toiduvajadusest, siis me anname õpilastele süüa sõltumata nende hinnetest. Õppetöö käigus õpetajad peavad toetama kõigepealt õpilase soovi areneda. Õpimotivatsiooni areng õpilastel sõltub suuresti õpetajast. Kui õpetaja hästi suhtub oma töösse, hästi seostab õppetöö õppeeesmärkidega, siis õpilased on rohkem motiveeritud õppima ja arenema. (Mikk 1979: 64-70)

Õpilase motivatsiooni aluseks on:

- õppimisele tähelepanu pööramine;
- teadlikkus õppimises;
- teadlikkus sellest, milleks mul seda on vaja;
- eesmärkide püstitamine;
- eesmärgini jõudmine;
- eduni jõudmine;
- refleksioon. (Kireeva 2012)

Isegi kui tundub, et õpilane on edukas koolis, see ei tähenda, et õpilasel on soov õppida. (Leppik 2006: 18) Kui õpilasel on olemas huvi õppimise vastu, siis ta hakkab õppima. See toimub seetõttu, et õpilastel on kergem materjali omandada ja sellest aru saada (Malmstein 2008: 10-11).

Õpetajast sõltub õpilaste motiveerimise tase. Kui õpetaja suudab tõusta õppimissoovi õpilastel, siis õpilased on motiveeritud eesti keelt õppima. On vaja pidada meeles, et õpilaste vajadused peavad olema tasakaalustatud koolis. Kui õpilaste vajadused on rahuldatud, siis neid on võimalik motiveerida eesti keelt õppima.

2.2. Motivatsiooni osatähtsus eesti keele õppimisel

Me elame ühiskonnas, kus on vaja suhelda eesti keeles. Tihti õpilased ei ole motiveeritud õppima eesti keelt, sest nad elavad Narvas, kus pole vaja eesti keelt tihti

kasutada. See tegur mõjub motivatsioonile ja motivatsioon on väga madal. Julkunen oma töös kirjutab, et kui sagedamini õpilane suhtleb keelekandjaga, siis tema motivatsioon keele õppimise jaoks tõuseb. (Julkunen 1997:25)

Narvas on levinud keele õppimise programmid, kus vene keelsed õpilased elavad eesti keelses perekonnas ja õpivad eesti keelt. Sellised programmid tegelevad ka koolides. Nii Narva Soldino Gümnaasium teeb koostöö Rapla Vesiroosi gümnaasiumiga. (Peterson 2008) Selle programmi jooksul õpilased sõidavad teine teise küla ja õppivad keelt. See programm tõuseb motivatsiooni ja aitab õppida eesti keelt.

Ushioda oma töös kirjutab, et kui õpilane tahab õppida eesti keelt, siis ta peab ise leidma selle, mis teda võib motiveerida. Teise sõnadega ta peab olema sisemiselt motiveeritud. Siis eesti keelt tema jaoks on lihtsam oleks õppida. (Ushioda 2012: 25-26)

Kokkuvõtteks võib öeldes eesti keele õppimisel õpilased peavad olema motiveeritud enne keele õppimisega alustamist. See võib olla sisemine motivatsioon või õpilaste erinevad huvid, mis motiveerivad õppima eesti keelt. Narva õpilaste motiveerimise taset võib tõusta programm, millest on juttu selles peatükis.

2.3 Motivatsiooni osatähtsus eesti keele õpetamisel.

Me elame ühiskonnas, kus on vaja omandada erinevaid keeli. Tihti see võib olla väga raske meile. Selleks, et motiveerida õpilast õppima keeli, on loodud palju meetodeid, mis peavad motiveerima õpilast õppima. Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituudi uuring „Kakskeelne õpe vene õppekeelega koolis“ (2012-2013) näitas, mida vene õppekeelega koolide eesti keele õpetajad arvavad:

- eesti keele õppimine tänapäevases maailmas on väga oluline;
- õpilaste motiveerimine eesti keelt õppima on väga madal. (Mestlang, Kibar 2013: 56-59)

Karaoglu oma töös kirjutab, et õpilastel on raske keelt õppida ja sellest peavad aru saama õpetajad. Hea õpetaja teab, et esialgu on vaja õpilastele näidata, milleks nad õpivad keelt. Sellest, kas nende eesmärk on edukalt sooritada eksami või hästi omandada eesti keelt, sõltub nende motivatsioon. Õpetaja peab selgitama õpilastele kuidas jõuda nende eesmärgini ja aidata, kui tekivad takistused. (Karaoglu 2008)

Oma töös Alderman kirjutab, et keeletunnis õpilaste motivatsiooni tõusevad tegevused nagu:

- debatid;
- mängud, mis on seotud eluga;
- erinevad töötoad, kus õpilased võiksid omavahel eesti keeles suhelda.

Õpetaja peab jälgima, et tunni teemad peavad olema huvitavad ja otstarbekohased.

Sageli õpimotivatsioon langeb siis, kui õpilastel ei õnnestu edukalt õppida eesti keelt. Sellel hetkes on tähtis näidata õpilasele, et keele õppimine on pikaajaline protsess, mis võtab palju aega. Seetõttu on vaja oodata ja liikuda edasi kuni õpilane jõuab eesmärgini. Ja kui õpilane juba kasutab mõnda fraasi eesti keeles, siis see on juba hea algus. (Alderman 2008)

Oma töös Wright kirjutab, et on tähtis ka hoida õpilase motivatsiooni (Wright 2006:15). Tihti õpetajad, kui näevad, et õpilased on motiveeritud eesti keelt õppima, unustavad ühe tähtsa aspekti.

Motivatsioon mängib suurt rolli eesti keele õppes. Motivatsioon võib langeda. Selleks, et seda ei juhtuks, on vaja kasutada oma töös motiveerimise erinevaid võtteid. Kõige efektiivsemaid motiveerimise võtteid kirjeldatakse järgmises peatükis.

2.4.Õpetajate poolt kasutatavate motivatsiooni meetodid ja võtted eesti keele tundides

Tänapäeval on palju võimalusi motiveerida õpilasi õppima. Allpool on toodud kõige levinumaid motivatsiooni võtteid, mis on kirja pandud teaduskirjanduses ja mida on võimalik kasutada eesti keele tundides.

Õppimist soodustava keskkonna loomine. Õpetöö toimub klassis, kus isegi seinad peavad motiveerima last õppima. Esiteks klassi atmosfäär peab näitama, et õpilased õpivad koolis mitte ainult heade hinnete pärast. Õppimine peab olema rikastav ja jõustav. Eesti keele klassis võivad olla rääkivad seinad, kus on kujutatud kõige tähtsamaid teemasid. Teiseks, õppimine toimub kogukonnas, kus eksisteerivad suhted teiste inimestega. Õppimine peab soodustama ja arendama koostöö oskust. (Brophy

2010: 38-40) Eesti keele tunnis hästi arendavad koostööd sellised meetodid, nagu: dialoog, diskusioon jne.

Katrin Luki sõnul õpimiskvaliteet on seotud õppimise keskkonnaga. Ta jagab õpimiskvaliteeti kolmeks rühmaks:

- tõhus juhatamine (terve kooli juhtkond);
- õpetajate areng (kui õpetaja arendab iseennast, siis tema töö kvaliteet tõuseb);
- professionaalsed õpikogukonnad (võimalus analüüsida oma õpetamiskogemusi).

Ta leiab, et õpetajal on peamine roll soodustava keskkonna loomisel. Kui õpetaja on elukestev õppija, siis ta teab kuidas toime tulla tänapäevase õpilastega ja leiab ühise keele nendega. (Lukk 2017)

Õpilaste tähelepanu suunamine isiklikele ja ühistele õpieesmärkidele. Selleks, et õpilased tunneksid end turvaliselt klassis, tuleb luua sotsiaalne keskkond, kus õpilased teaksid, et nad on oodatud klassis ja õppimine toimub saavutustega tänu ühiste pingutustele. Tunnid peavad põhinema õpieesmärkidel. (Brophy 2010: 43) Inimeste eesmärgid on lühemaajalised. Kui õpetaja kirjutab tunni alguses tunni eesmärgid ja tunni lõpuks klass jõuab selle eesmärgini, siis lapsed näevad, et nendel on võimalik ise eesmäärke püstitada ja nendeni jõuda. (Brown 2000: 48) Eesti keele tundides võivad olla järgmised eesmärgid:

- õppida uusi sõnu eesti keeles;
- arendada suulist rääkimise oskust;
- vabaneda keele barjäärist jne.

Huvitavad õppematerjalid. Tänapäeval on olemas palju võimalusi motiveerida õpilast õppima. Üks neist on kasutada huvitavaid õppematerjale, need võivad olla õpikud. Õpikute autorid saavad näha, kas nende õpikud on huvitavad õpilaste jaoks ja muuta neid õpilaste seisukohti arvestades. (Mikk 1979: 80-90)

Tänapäeval eesti keele õpetajad ei ole rahul õppematerjalidega, mida kool pakub. Üks kolmandik õpilastest arvavad, et kooli õpikud ei aita saada uusi teadmisi. Uutel õpikutel (mis ilmusid pärast 2013 aastat) fookuses on mitte teadmised vaid motiveerimise

võimalused. Seda võib näha juba selles, et õpikus on rohkem pilte kui tekste. (Kitsnik 2014: 172)

Õpilaste tähelepanu juhtimine. Inimesed hakkavad mäletama asju ainult siis, kui nende tähelepanu pööratakse sellele, mida on vaja mäletada. Tähelepanu juhtijateks võivad olla:

- probleemid ja küsimused;
- induktiivne narrativ;
- näited elust. (Kauchak 2011: 376).

Eksisteerib kaks tähelepanu liiki: tahtlik ja tahtmatu. Tahtlik tähelepanu sõltub motiveerimisest. Kui inimene midagi tahab teha, siis ta on motiveeritud seda tegema. Tahtmatu tähelepanu tekib siis, kui on midagi silmatorkavat. Juhul, kui tunnis õpilased mängivad mängu, kus on vaja midagi õppida, siis õpilased õpivad sõnu ja ei saa aru, et praegu toimub õppimine. (Bachmann 2009: 22-23) Eesti keele tunnis õpilastele võib huvi pakkuda:

- õppida eesti keeles tänapäevast muusikat tundma;
- vaadata eesti keelseid telesaateid ja pärast arutleda vaadatu üle eesti keeles;
- õppida tundma sõnu, mis on kasutusel noortel eestlastel jne.

Personalisatsioon ehk isikupärastamine. Uurimused näitavad, et tänapäeval tegutsevad õpetajad peavad personalisatsiooni üheks efektiivsemaks motivatsiooni võteteks. Personalisatsioon aitab seostada uusi teadmisi varasemate teadmistega. Plussiks on veel see, et õpilased võivad end tunda iseseisvamatena, kuna võivad ise õppida uut teemat ja sellest aru saada. (Kauchak 2011: 377-380). Soov arenda moodustab õpilastel sisemise tunde, mis paneb neid tegutsema. Kui õpilane teab, et tulevikus ta hakkab ehitajaks, siis ta juba koolis alustab õppimisega matemaatika, kuna teab, et matemaatika on ehitaja töö alus. (Brophy 2010: 58-64) Eesti keele tunnis see võib olla lektüür nagu kodutöö. Lektüüri käigus õpilased loevad eesti keelset ajalehti, õpivad uusi sõnu ja terve töö toimub iseseisvalt.

Avatud küsimused. Uurimused näitavad, et mida sagedamini õpetaja oma töös kasutab avatud küsimusi, seda motiveeritumad on õpilased õppima, kuna avatud küsimused annavad võimaluse mõelda ja avaldada oma seisukohti. (Kauchak 2011: 380-382) Avatud küsimused aitavad alustada vestlust. Kui klassis tekib konfliktsituatsioon, siis on hea kasutada avatud küsimusi, kuna nad suunavad õpilast vestlusele. (Alas 2009) Eesti keele tunnis on hea, kui õpetaja kasutab oma töös avatud küsimusi, nad soodustavad suulise keele arendamist ja keele barjääri vähendamist.

Soov elada Eestis. Tänapäevased uuringud näitavad, et üks motiveerimise faktoritest, mis mõjutavad keeleõppet on soov jääda elama Eestis pärast kooli lõpetamist. Need lapsed, kes arvavad, et pärast kooli lõpetamist nad lahkuvad Eestist, ei ole motiveeritud eesti keelt õppima. Uuringud näitavad, et ainult 50-75% vene koolide õpilastest seovad oma tuleviku Eestiga. (Haridus- ja teadusministeerium 2015)

Keelekeskkond. Keelekeskkond mängib suurt rolli keele õppes. Uuringud näitavad, et Narval on lõpueksamite tulemused kõige kehvemad. Ainult 52% õpilastest sooritasid eesti keele eksami B1 tasemele. See on seotud sellega, et keelekeskkond Narvas on enamasti venekeelne ja eesti keelt võib kuulda harva. Kõige parem tulemus on Valgamaal (82%), sest seal keelekeskkond on enamasti eestikeelne. (Haridus-ja teadusministeerium 2015). Oma töös Metslang kirjutab, et keelekeskkond aitab keelt omandada. (Metslang 2013: 15)

Keeletunnis on võimalik kasutada palju lisamaterjali, mis võiks aidata keele õppimisel kaasa. Rodinova Irina sõnul keeletunnis on hea kasutada keelmänge, mis arendavad eesti keele sõnavara. Need mängud peavad olema seotud vajalike oskustega ja ainekavaga (Rodinova 2001: 6).

Keeletunnis on mängude kasutamiseks neli viisi: individuaalne töö, gruppitöö, paaristöö ja klassitöö. Kõik need vormid aitavad arendada suulist eesti keele oskust, aga tänapäeva õpilaste arv ei võimalda seda teha suures mahus. (Wright 2006: 5)

Toom Õunapuu toob välja aspektid, millele peavad vastama keeletundides mängud:

- mäng peab olema huvitav;
- mängus peavad osalema nii palju õpilast, kui see on võimalik;

- mäng ei pea olema liiga keeruline kui ka ei pea olema lihtne;
- mäng peab muutma tunni mitmekesimaks: kui tunni alguses õpetaja kasutab rühmatööd, siis tund võiks lõpetada individuaalse tööga. (Õunapuu 1992: 196)

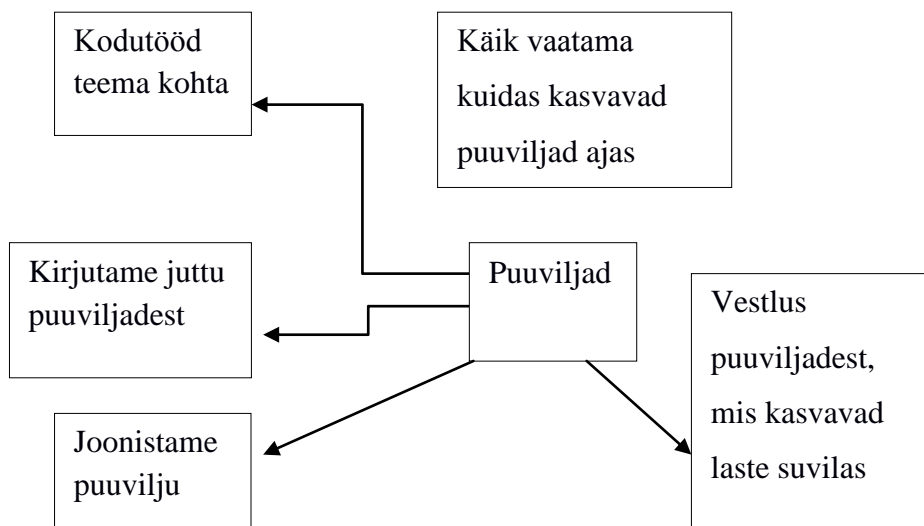
Veel keeletunnis on võimalik kasutada aktiivõppe meetodeid. Need võivad olla: arutelu, ajurünnak, rollimäng, struktureeritud tegevus jne. Aktiivõppe käigus arendatakse: lugemist, kuulamist, rääkimist ja kirjutamist. Aktiivõppe käigus õpilased tegutsevad, aga õpetaja ainult jälgib nende tegevust. (Saarniit 2004: 25-27) Sellised meetodid aitavad motiveerida õpilast tunnist osa võtma.

Veel keeletunnis on võimalik kasutada audiolingvaalset meetodit. Selle meetodi järgi õpilane kordab õpetaja sõnu. Õpilane kuulab sõnu, mis kasutab oma kõnes õpetaja ja kasutab neid tulevikus. Juhul, kui lapsed teevad dialoogi omavahel, siis nad esiteks kasutavad sõnu, mida andis õpetaja ja tulevikus kasutavad neid väljendeid dialoogis oma kõnes. (Kärtner 2005: 18-20)

Kommunikatiivne keeleõppemeetod väidab, et õpilane peab teadma nii palju sõnu, et saaks rääkida teises keeles. Rischards iseloomustab kommunikatiivset keeleõppemeetodit järgmiselt:

- keel aitab tähendust väljendada;
- keel aitab suhelda;
- keelestruktuur peegeldab keele kasutust,
- keele grammatika on tähtis keeleõppes. (Krall 2003: 8)

Selline keeleõppemeetod aitab ehitada üles tundi. Teema käsitus võiks olla selline:

Loomulik meetod. Loomuliku meetodi puhul õpetaja püüab moodustada klassis keelekeskkonda, kus kasutatakse ainult eesti keelt. Sellise meetodi puhul pööratakse tähelepanu suulise oskuse arendamisele. Hästi sobivad erinevad mängud, kuna õpikus ei ole ülesandeid, mis võiksid aidata last motiveerida rääkima eesti keeles. See võiks olla tervitamis mäng. Laps ütleb oma nimi terve lausega ja küsib oma naabrilt nime. (Kärtner 2005: 20-23)

Kokkuvõtteks võib öelda, et tänapäeval eksisteerib palju motiveerimise võtteid, mis aitavad õpilasi motiveerida eesti keelt õppima. Teaduskirjanduses on kirjas, et need motiveerimise meetodid ja võtted on efektiivsed keele õppes.

2.5. Varem läbi viidud uuringud

Õpilaste motiveerimise kohta on läbiviidud mitmeid uuringuid nii eesti- kui ka inglise keeles. Järgnevalt on toodud mõned tööd, mis on seotud motivatsiooniga keele õppimisel.

2009 aastal Laura Kirss ja Mare Karu viisid läbi uuringu teemal „Eesti keele õppe ja tasemeeksami sooritamise motivatsioon“. Selles uuringus nad tulid järeldusele, et tasemeeksamid sooritavad inimesed, kes kaua õpivad eesti keelt. Pooled uuringus osalenutest vastasid, et nad on õppinud eesti keelt 10 aastat. Selle aja jooksul nendel olid mõtted loobuda keeleõpest, aga nad jätkasid keeleõppe ja saavutasid eesmärgini. Seetõttu on vaja olla sisemiselt motiveeritud, et õppida eesti keelt. (Kirss, Karu 2009)

2013 aastal Ljudmilla Limantova kirjutas magistritöö teemal „Kinnipeetavate eesti keele õppe motivatsioon Tartu vanglas“. Selles uuringus tuli ta järeldusele, et kinnipeetavaid motiveeris eesti keelt õppida kasulikult vaba aja veetmine; mida on vanglas väga palju. Veel üheks põhjuseks, miks kinnipeetavad on motiveeritud eesti keelt õppima on see, et kui nad vabanevad, siis nad saavad suhelda eesti keeles.()

2016 aastal Liis Reile kirjutas bakalaureusetöö teemal „Tartu Ülikooli välistudengite motivatsioon ja hoiakud eesti keele õppes“. Oma töös ta tuli järeldusele, et

välistudengid on motiveeritud eesti keelt õppima, sest tahavad osaleda ühiskondlikus elus, kus on vaja suhelda eesti keeles. Mõned neist olid motiveeritud eesti keelt õppima seetõttu, et nende sugulased olid Eestist pärit. (Reile 2016)

Seega mitte-eestlaste eesti keele õppimise motivatsiooni meetodeid ja võtteid on uuritud erinevas vanuses erinevatel aastatel. Kõik need uuringud näitasid, et inimesed peavad eesti keele õppimist oluliseks.

3. Uuring õpilaste motiveerimise meetodid ja võtted eesti keele tundides II kooliastmes Narva koolides

3.1 Uurimuse eesmärk ja ülesanded

Bakalaureusetöö eesmärk on uurida õpilaste motiveerimise meetodeid ja võtteid eesti keele tundides ja nende efektiivsust põhikooli II kooliastmes toetudes õpetajate arvamusele.

Eesmärgist tulenevalt on järgmised ülesanded:

- selgitada välja milliseid motiveerimise meetodeid ja võtteid kasutavad eesti keele õpetajad oma tundides;
- uurida, millised kasutusel olevad motiveerimise meetodid ja võtted on kõige efektiivsemad õpetajate arvates.
- missugused motiveerimise meetodid ja võtted õpetajate arvates ei tööta keeleõppes ja miks?
- missugused motiveerimise meetodid ja võtted aitavad kõige enam motiveerida õpilast õppima, kellel puudub huvi keele õppimise vastu?

3.1 Uurimise meetod

Uurimusmeetodina on kasutatud kvalitatiivset uurimusviisi, sest selline uurimusviis aitab saada rohkem kogumeid ja avastada uusi aspekte. Kvalitatiivne uurimus toetub tegeliku elu kirjeldamisele. (Hirsjärv 2006) Metoodika aitab koguda empiirilisi andmeid, mis hõlmaks kvalitatiivseid seiku. Uurimusmaterjalist võib järeldusi teha ilma statistiliste andmeteta. Metoodika on paindlik ja aitab säilitada keelekasutuse eripära. (Laherand 2008)

Kvalitatiivse uurimusmeetodi eesmärgiks on avastada uusi aspekte uurivas sfääris. Kvalitatiivne uurimusmeetod on tegevus, mis tõlgendab saadud tulemusi. Uuringu tulemused saadakse fookusgrupi intervjuu kaudu. See on fenomenoloogiline uuring, mille käigus autor kogub andmeid fookusgrupi intervjuu kaudu küsitledes õpetajatelt nende kogemusi. (Õunapuu 2014:56-58)

Selleks, et uurida missugused motiveerivaid meetodeid ja võtteid kasutavad õpetajad eesti keele tundides, autor kogub verbaalseid andmeid ehk viib läbi fookusgrupi intervjuud eesti keele õpetajadega.

3.3. Fookusgrupi intervjuu

Fookusgrupi intervjuud pakkus kasutada uurimuses Robert Merton põhjusel, et fookusgrupi intervjuu jooksul inimesed vestlevad omavahel nagu ühiskonnas ja vestlus toimub loomulikus atmosfääris. (Vihalemm 2014)

Fookusgrupi intervjuud aitavad kontrollida saadud andmete kvaliteeti. Nad toimuvad anonüümselt, sest fookusgrupi intervjuu eesmärk on saada teada, mis arvavad teised inimesed teema kohta. Analüüsi seisukohast on vaja salvestada saadud andmeid. (Laherand 2008: 220-222)

Osalejad peavad kuuluma homogensesse gruppi ehk neid peab ühendama sarnane tunnus. (Õunapuu 2014: 175-176) Fookusgrupi intervjuuks moodustatav ühine tunnus on eesti keele õpetajad, kes töötavad Narva koolides.

Tavaliselt fookusgrupi intervjuus osalevad 5-7 inimest. Arutelu kestab 90-120 minutit. Selle metoodika tugevuseks on see, et osalejad võivad ise oma vastuseid stimuleerida. Nõrguseks on see, et fookusgrupi intervjuu jooksul võivad tekkida autoriteedid ja sel juhul teised osalejad vaikivad või jäävad oma arvamustes tahaplaanile. (Õunapuu 2014: 170-177)

Kuna selles töös autor tahab teada saada, milliseid motiveerimise võtteid õpetajad kasutavad eesti keele tundides, siis fookusgrupi intervjuu sobib selle töö kirjutamiseks, sest fookusgrupi intervjuu aitab kirjeldada motiveerimise meetodeid ja võtteid, mida pakuvad eesti keele õpetajad fookusgrupi intervjuu jooksul. T. Vihelemmi sõnul fookusgrupi intervjuud aitavad kirjeldada ja struktureerida materjali, mis pakuvad huvi uuringute läbiviimisel. (Vihelemm 2014) Uurimustöö empiirilise osa raames viidi läbi fookusgrupi intervjuud eesti keele õpetajatega, kes töötavad II kooliastmes. Fookusgrupi intervjuu koosnes küsimustikust, kus oli 13 avatud küsimust. Küsimused fookusgrupi intervjuu jaoks koostas käesoleva bakalaureusetöö autor. Kõik küsimused olid koostatud teoreetilise osa põhjal. Autor jägas küsimused 6 osaks: teema soojendus,

avaküsimus, sissejuhatuse küsimused, siirdeküsimused, võtmeküsimused ja lõpuküsimus.

3.4.Valimi moodustamine ja kirjeldamine

Valim moodustatakse kihtvalimi teel. Uuritav sihtrühm jagatakse homogenetsetesse rühmadesse (eesti keele õpetajad, kes töötavad põhikoolides II kooliastmes) ja sellest rühmast moodustatakse valim. (Hirtsjärvi 2004)

Käesolevas uuringus osalesid Narva linna vene põhikoolide eesti keele õpetajad, kes töötavad II kooliastmes. Autor saatis kirjad elektrooniliselt koolidesse kooli juhtkonnale, kus palus anda luba läbi viia fookusgrupi intervjuud nende koolis eesti keele õpetajatega. Need koolid, kes andsid oma nõusoleku osaleda uuringus moodustasid uuringu valimi. Valimi moodustasid kokku Narva linna nelja kooli eesti keele õpetajad. Fookusgrupi intervjuus osalesid kokku 12 eesti keele õpetajat.

3.5.Uurimustulemuste analüüsi meetod

Uurimutöö empiirilise osa raames viidi läbi fookusgrupi intervjuud 12 eesti keele õpetajatega, kes töötavad põhikoolis II kooliastmes. Saadud tulemuste analüüsimise meetodina kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi.

Sisuanalüüs aitab võrrelda andmed, mis olid saadud fookusgrupi intervjuu teel, teooriaid ja teha ettepanekud praktilisteks rakenduseks või edasisteks uurimusteks. (Laherand 2008: 292) Sisuanalüüsi käigus püütakse leida varjatud sõnumeid tekstis ja analüüsida neid. Analüüsiühik võib analüüsi ajal muutuda. Sisuanalüüsi käigus välditakse kasutada numbreid ja matemaatilisi andmeid. (Kalmus 2015)

Kõik respondendid nummerdati, et tagada nende anonüümsus. Respondent 1 on edaspidi (R1) jne. Need märgid asuvad tsitaadi lõpus. Uurimistöö tulemused on esitatud fookusgrupi intervjuus saadud tulemuste kaudu tsitaatide vormis.

4. Uuringutulemused

4.1. Fookusgrupi intervjuu analüüs

Fookusgrupi intervjuu analüüsil tugineti fookusgrupi intervjuul saadud tulemustele ja teooriale. Tulemused esitati uurimuskava suuremate plokkide järgi, mille raames vastati uurimusküsimustele.

Fookusgrupi intervjuu sissejuhatuseks õpetajatel paluti rääkida motiveerimise osatähtsusest eesti keel õppimisel. Malmstein (2008) väidab, et motivatsioon on allikas, mis sunnib meid tegema seda, mida me soovime. Tema sõnul igal inimesel on olemas motivatsioon. Motiveerimise jõud sõltub inimesest. Kui inimene leiab seda, mis teda motiveerib, siis ta kohe hakkab tegutsema. (Malmstein 2008: 156)

Enamasti respondendid rääkisid, et on tähtis motiveerida õpilast õppima eesti keelt, kuna õpilased elavad Eestis, kus riigikeel on eesti keel:

..////Õpilased elavad Eestis seetõttu nad peavad oskama eesti keelt////.. (R5)

..////See on riigikeel////..(R2)

..////Nad peavad sooritama eesti keele eksami////.. (R4)

..//// Ilma motivatsioonita on raske keelt õppida////.. (R1)

Nii on näha, et eesti keele õpetajad peavad motiveerimist tähtsaks komponendiks eesti keele õppimisel, sest õpilased elavad Eestis, kus riigikeel on eesti keel ja seetõttu õpilased peavad oskama eesti keelt. Motiveerides õpilasi tundides aitavad õpetajad arendada eesti keele oskusi. Kui õpilasel puudub motivatsioon eesti keelt õppida, siis tal puudub huvi eesti keele õppimise vastu. Uuringust, mis viidi läbi 2015 aga selgus, et ainult 50-75% vene koolide õpilastest soovivad oma tuleviku Eestiga. (Haridus-ja teadusministeerium 2015) Õpetajate väited puudutavad õpilasi II kooliastmes ja võib oletada, et selles vanuses neid ja nende vanemaid tõesti motiveerib soov elada Eestis ja osata eesti keelt. Teoreetiliselt on pakutud erinevaid meetodeid ja võtteid õpilaste motiveerimiseks. Järgnevad küsimused annavad teada nende kasutamisest ja efektiivsusest õpetajate arvates.

Kuid enne, kui minna meetodite ja võtete juurde, paluti respondentidel defineerida mõistet motivatsioon ja õpimotivatsioon. Brophy sõnul, motivatsioon on teoreetiline konstruktsioon, mille abil seletatakse miks inimene selliselt käitub erinevates situatsioonides, mis on tema tegevuse eesmärgid, tegevuse intensiivsus, püsivus ja kvaliteet. (Brophy 2010: 14)

Õpimotivatsioon aitab õpilastel õppida. Õpimotivatsiooni all mõeldakse õpilaste valmisolekut õppimisele pühenduda, olgu see siis õpetajate soov või mitte. (Brophy 2010: 15)

Kõigepealt õpetajad püüdsid jõuda kokkuleppele motivatsiooni mõiste osas:

...//Motivatsioon ja õpimotivatsioon on tähtis õppimisel//.. (R4)

...//Muidugi, aga kuidas seda sõnastada?//..(R3)

...//Võib olla motivatsioon on tunne, mis paneb õpilase õppima eesti keelt, eesti keele tundides//.. (R2)

...//Siis motivatsioon on tunne, mis paneb õpilasi õppima eesti keelt eesti keele tundides ja ilma motiveerimiseta õppimine ei toimu//..(R1)

Õpetajad andsid erinevaid tähendusi motivatsioonile:

...///motivatsioon ja õpimotivatsioon aitavad stimuleerida õppida eesti keelt tundides//.. (R3)

...//kui õpilastel on arenenud motivatsioon õppimisele, siis temaga on lihtsam töötada//.. (R5)

...//motivatsioonist sõltub õpilaste edukus//.. (R2)

...//motivatsioon on tunne, mis paneb õpilasi õppima eesti keelt eesti keele tundides ja ilma motiveerimiseta õppimine ei toimu...//..(R1)

Nii on näha, et õpetajad annavad erinevaid tähendusi motivatsioonile, mis oma mõtte poolest on sarnased. Kui võrrelda teoreetilisi seisukohti ja õpetajate vastuseid, siis on näha, et nad vaatlevad motivatsiooni mõistet kitsalt eesti keele tundidest lähtuvalt ja ei

oska defineerida konkreetselt motivatsiooni mõistet. See võib olla seotud sellega, et fookusgrupi intervjuu viidi läbi ainult eesti keele õpetajatega, kelle peamine ülesanne on eesti keele oskuse arendamine ja seetõttu nad ei pööra oma tähelepanu motivatsiooni mõistele üldiselt. Veel peab väitma, et õpetajad ei tee vahet motivatsiooni ja õpimotivatsiooni vahel. Nende arvates on need sarnased sarnased mõisted.

Seejärel õpetajad fookusgrupi intervjuu käigus rääkisid milliseid motiveerimise meetodeid nad kasutavad oma tundides:

..////Ma loon õppimist soodustava keskkonna. Minu klassis on rääkivad seinad, ma kasutan alati IT- tehnoloogiat////.. (R5)

..////Nu jah, minu klassis on ka rääkivad seinad. Aga ma õppeaasta alguses kirjutan tahvlile klassidega õppeesmärgid, millele me peame jõudma õppeaasta lõpuks. See hästi aitab tõuta motivatsiooni õpilastel////.. (R3)

..////Ma kasutan oma töös avatud küsimusi, mis on suunatud huvitavatele aspektidele. Tavaliselt selliste küsimuste abil kõik õpilased hakkavad osalema tunnis////.. (R2)

..////Kasutan kaasaegset tehnikat (nutitelefon), VISUAALNE MATERJAL, erinevaid pildikaarte, annan võimaluse töötada paaris//rühmas, mängime erinevaid sõnamänge, kasutan muusikat, multfilme. Tunnis ajal annan võimaluse liikuda. Ühe sõnaga mitmekesistan oma tunde, et õpilastel oleks põnev tunnis olla ja töötada////..(R1)

Vastustest on näha et eesti keele õpetajad kasutavad erinevaid motiveerimise meetodeid oma tundides. Kõige enam nad tegelevad õppimiseks soodustava keskkonna loomisega. Õpetajatele on tähtis, et kõigil klassis oleks mugav olla ja õpilased tunneksid end seal turvaliselt. Samuti oma tundides kasutavad nad avatud küsimusi ja teevad oma tunnid huvitavamaks, kasutades IT- tehnoloogiat. Kui vaadata milliseid meetodeid pakuvad teoreetilised seisukohad ja milliseid kasutavad õpetajad, siis on näha, et tänapäeva kirjandus pakub märksa rohkem meetodeid, kui respondendid nimetasid. Toetudes teoorias pakutud keeleõppes kasutatavatele motiveerimise meetoditele nagu huvitavad õpimaterjalid mis peavad motiveerima õpilast õppima eesti keelt tundides, õpilaste tähelepanu juhtimine õpitavale, ajurünnak, mis suunaks õpilasi osalema tundides, rollimängud, mille kaudu õpilased saavad arendada oma suulist eesti keele oskust.

Instrumentaalse teooria järgi kui õpetaja püstib õppeaasta alguses eesmärgid terve klassiga ja õppeaasta jooksul nad jõuavad eesmärgini, siis õpilased on motiveeritud õppima eesti keelt tundides. (Krashen 1981:27-28) Nendele meetoditele õpetajad ei keskendunud. Kuid ilmselt aitaksid nad õpilaste motiveerimisele eesti keele tundides veelgi enam kaasa.

Lisaks motiveerimise meetoditele on tänapäeva teaduskirjanduses pakutud välja ka motiveerimise võtteid, mida saavad kasutada õpetajad eesti keele tundides.

Fookusgrupi intervjuust selgus, et õpetajad kasutavad oma tundides järgnevaid motiveerimise võtteid:

...//Mulle meeldib oma töös kasutada zetone. Õpilased korjavad nädala jooksul zetone ja see õpilane, kes korjab kõige rohkem zetoone saab auhinna//.. (R5)

...//Aga ma kasutan reise või ekskursioone sõnade õppimiseks. Ma ütlen õpilastele, et kui nad tahavad suhelda reisil eesti keeles, siis tahvil on sõnad, mis aitavad suhelda. Reeglina kõik õpilased õpivad sõnad selgeks ja pärast kasutavad neid//... (R10)

...//Mulle meeldib, kui me vaatame videot eesti keeles ja pärast arutleme nende üle//.. (R7)

Õpetajad sageli ise mõtlevad välja erinevaid võtteid, mis võiksid motiveerida õpilasi õppima eesti keelt tundides. Kui võrrelda neid teaduskirjanduses pakutud motivatsiooni võtetega, siis on näha, et õpetajate poolt kasutavad motiveerimise võtete repertuaar on üpris vähene. Biheivioristliku teooria järgi kiitus aitab stimuleerida motivatsiooni arendamist õpilastel. (Brophy 2010:16) Teaduskirjanduses leidub selliseid motiveerimise võtteid nagu erinevad mängud ja töötoad, mis aitavad arendada suulist eesti keele oskust, personalisatsiooni, mis motiveerib õpilasi olema iseseisev. Õpetajad kasutavad ainult mänge, aga võiks oma tundides kasutada märksa enam võtteid, mis ilmselt motiveeriks õpilasi eesti keele tundides enam ja mitmekesistaks läbiviidavaid tunde.

Järgnevalt respondendid tõid välja kõige efektiivsemad motiveerimise meetodid ja võtted oma kogemustest lähtudes:

...//Reisid. Kui õpilane tahab rääkida keelekandjaga eesti keeles, siis ta õpib eesti keelt//.. (R1)

...//Auhind. Kui õpilane käitub hästi tunnis ja teeb kodutööd siis ta saab auhinna//.. (R4)

...//Erinevad filmid eesti keeles. Filmid aitavad arendada sõnavara ja õpilastele meeldib videot vaadata//.. (R2)

Vastustest selgus, et õpetajad kasutavad erinevad motiveerimise meetodeid ja võtteid oma töös. Aja jooksul nad ise otsustavad missugune motiveerimise meetod ja võte sobib kõige paremini motiveerima õpilast õppima eesti keelt tundides. Kui võrrelda teoreetilisi seisukohti ja fookusgrupi intervjuu ajal saadud tulemusi, siis on näha, et õpetajad peavad efektiivseks ainult kolme peamist meetodit, mis on nende arvates kõige efektiivsemad. Teaduskirjandus aga pakub märksa enam motiveerimise meetodeid ja võtteid, mis võiksid hästi toimida eesti keele tundides. Õppimist soodustava keskkonna loomine, on väga oluline, sest õppimine peab näitama, et õpilased õpivad koolis mitte heade hinnete pärast, vaid teadmiste pärast. (Brophy 2010: 38-40) Õpilaste tähelepanu suunamine isiklikele ja ühistele õpieesmärkidele, seega tunnid peavad põhinema õpieesmärkidel. (Brown 2000: 48) Huvitavad õpimaterjalid, sest õpimaterjalid peavad motiveerima õpilast õppima eesti keelt tundides. (Mikk 1979: 80-90) Õpilaste tähelepanu juhtimine õpitavale, siis õpilased hakkavad mäletama seda, millele nende tähelepanu pöörati. (Kauchak 2009: 22-23) Persanalisatsioon, aitab õpilastel õppida iseseisvalt. (Kauchak 2011: 377-380) Avatud küsimused, panevad õpilasi mõtlema. (Kauchak 2011: 380-382) Mängud ja töötoad, aitavad eriti II kooliastmes motiveerida õpilasi õppima eesti keelt tundides. (Wright 2006: 5) Aktiivõpe meetodid suunavad õpilasi osalema tundides. (Sarniit 2004: 25-27) Kommunikatiivseid keeleõppemeetodeid kasutades väheneb keelebarjäär. (Krall 2003: 8)

Nii me näeme, et teaduskirjandus pakub rohkem meetodeid ja võtteid, kui neid kasutavad eesti keele õpetajad oma tundides. Mängude puhul toonitavad respondendid, kasutatavaid auhindu, mitte mängu kui protsessi, mis motiveerib õpilasi eesti keelt õppima ja kui huvitavat õpimaterjali. Selleks, et keeleõpe oleks efektiivne võiks õpetajad oma meetodeid mitmekesistada, sest need meetodid ja võtted motiveeriksid enam õpilasi aktiivselt õppima eesti keelt tundides.

Saarniit (2004) väidab, et eesti keele tundides kasutatakse aktiivõppe meetodeid. Aktiivõppe käigus arendatakse: lugemist, kuulamist, rääkimist ja kirjutamist. Aktiivõppe käigus õpilased tegutsevad, aga õpetaja ainult jälgib nende tegevust. (Saarniit 2004: 25-27) Need meetodid aitavad motiveerida õpilast tunnist osa võtma.

Respondendid arvasid aktiivõppe meetodite kasutamisest:

...//Mulle meeldib kasutada õuesõpet. Kevadel, kui ilm on soe siis me alati viime läbi tunde õues//.. (R11)

...//Mulle aga meeldib kasutada mängu. Nii õpilased õpivad uusi sõnu mängude kaudu//.. (R6)

...//Grupitööd ja paaritööd ka motiveerivad õpilast õppima eesti keelt. Nad ise poolduvad rühmadeks, kus nad täidavad ülesandeid ja pärast vastavad tahvli ees//..(R9)

...//Ekskursioonid. Nad aitavad motiveerida õpilast õppima sõnu, mida nad võivad kaustada ekskursiooni ajal//.. (R12)

Fookusgrupi intervjuust selgus, et kõik aktiivõppe meetodid ja võtted mida õpetajad kasutavad tundides, motiveerivad õpilasi õppima eesti keelt. Kuid kui võrrelda teoreetilisi seisukohti ja fookusgrupi intervjuus saadud tulemusi, siis on näha, et teaduskirjandus pakub märksa rohkem aktiivõppe meetodeid, mida õpetajad võiksid kasutada oma tundides õpilase keelelise taseme arendamiseks. Nagu näiteks, arutelusid, ajurünnakut, rollimänge, töötoad, debatid. Kõik need meetodid ja võtted aitavad suunata õpilasi tundidest osa võtma ja motiveerivad õpilasi õppima eesti keelt.

Rääkides õpilastest, kellel puudub motivatsioon eesti keelt õppida, mõned õpetajad arvasid, et nende töö praktikas puuduvad õpilased, kes ei taha eesti keelt õppida. Aga need, kellel oli selline kogemus õpilastega arvasid:

...//Sellised õpilased reeglina üldse ei ole huvitatud õppimisest. Need on rasked õpilased. Isegi ekskursioonid ei aita motiveerida neid õppima eesti keelt//.. (R5)

...//Hinded võivad motiveerida õpilast õppima eesti keelt tundides//.. (R3)

...//Kui sa küsid avatud küsimusi, mis võivad õpilasele huvi pakkuda, siis ta püüab sulle vastata//.. (R10)

...//Õppimisele soodustav keskkond aitab motiveerida selliseid õpilasi... (R2)

...// Lähtun õpilase huvidest, räägin temaga ja uurin välja, miks ta ei taha keelt õppida (kas ei oska või ei taha). Tunni ajal mängu kaudu ta õpib midagi selgeks//.. (R1)

Arvamustest on näha, et õpetajad püüavad leida erinevaid lahendusi, õpilaste motiveerimiseks eesti keelt õppima tundides. Teoreetilistest seisukohtadest on näha, et õpetöö peab rahuldama õpilaste vajadusi. Ei piisa, et õpilased õpivad ainult selleks, et olla targad. (Mikk 1979: 64-70) Vajaduse teooria järgi õpilased hakkavad õppima ainult siis, kui nende vajadused on täidetud. (Maslow 2007:56) Tundides on vaja kasutada erinevad motiveerimise meetodid ja võtted, mis peavad motiveerima õpilasi õppima eesti keelt isegi, siis kui nendel puudub huvi eesti keele vastu. Kõige levinum motiveerimise meetod teooria järgi on õppimist soodustava keskkonna loomine. Klassi atmosfäär peab näitama õpilastele, et nad õpivad koolis mitte ainult heade hinnete pärast. Õppimine peab olema rikastav. Nii õpilased võivad lõdvestada tunnis ja tunda end vabalt. (Brophy 2010: 38-40)

Järgnevalt õpetajad kirjeldasid oma õpilaste motivatsiooni taset. Vastustest selgus, et nende õpilased on motiveeritud eesti keelt õppima tundides:

...//Minu õpilased on hästi motiveeritud eesti keelt õppima. Nad osalevad olümpiaadidel, kus nad saavutavad häid kohti//.. (R3)

...//Mulle ka tundub, et kõik minu õpilased on motiveeritud eesti keelt õppima. Nad alati teevad kodutööd ja saavad häid hindeid//.. (R6)

...//Mõned minu õpilased ei ole motiveeritud eesti keelt õppima. Nad alati küsivad minu käest milleks on vaja eesti keelt õppida, kui nad kolivad tulevikus Venemaale, kus ei ole vaja kasutada eesti keelt//.. (R9)

Seega võib öelda, et õpetajate arvates on enamasti kõik õpilased II kooliastmes motiveeritud eesti keelt õppima keeletundides. Kui võrrelda teoreetilisi seisukohti fookusgrupi intervjuul saadud tulemustega, siis on näha, et isegi siis, kui õpetajad

arvavad, et nende õpilased on motiveeritud eesti keelt õppima tundides, statistika räägib hoopis teist keelt. 2015. aastal läbi viidud uuringu tulemused näitavad, et ainult 52% Narva õpilastest sooritavad eesti keele eksami B1 tasemele. (Haridus-ja teadusministeerium 2015) Võib olla see on seotud sellega, et õpilased teevad kodutöid ja osalevad olümpiaadidel eesmärgiga õpetajale meeldida. Võib oletada, et mida mitmekesisemaid motiveerimise meetodeid ja võtteid õpetajad kasutaksid, seda põnevamad oleksid tunnid ja seda paremini õpilased omandaksid eesti keele ja nende motivatsiooni tase oleks ehk kõrgem. Õpetajate selgitused ja põhjendused on seotud välise motivatsiooniga. Õpetajad kasutavad oma eesti keele tundides erinevad motiveerimise meetodid ja võtted sellega nad arendavad välist motivatsiooni õpilastel.

Järgnevalt uuriti, kas kõik õpetajate poolt kasutatavad meetodid ja võtted töötavad eesti keele tundides. Õpetajate seisukohta väljendas üks õpetaja, kellega nõustused kõik teised:

...//Need kõik peavad töötama. Lihtsalt on vaja pidada meeles, et klassid on erinevad. See motiveerimise võte või meetod võib töötada ühes klassis, aga see ei garanteeri, et see töötab ka teises klassis//.. (R5)

Õpetajate seisukohast kõik motiveerimise meetodid ja võtted on efektiivsed mida nad kasutavad. Lihtsalt on vaja teada, millal kasutada konkreetset motiveerimise meetodit või võtet. Nende valikutest sõltub õpilaste õpimotivatsioon. Sageli õpimotivatsioon langeb siis, kui õpilastel ei õnnestu edukalt õppida eesti keelt. Sellel hetkel on tähtis näidata õpilasele, et keele õppimine on pikaajaline protsess, mis võtab palju aega. Seetõttu on vaja oodata ja liikuda edasi kuni õpilane jõuab eesmärgini. Kui õpilane juba kasutab mõnda fraasi eesti keeles, siis see on juba hea algus. (Alderman 2008) Seega, kui õpetajad valivad motiveerimise meetodeid või võtteid, mis sobivad antud klassile, siis nende õpilased on motiveeritud eesti keelt õppima tunnis. 2009 aastal Laura Kirss ja Mare Karu viisid läbi uuringu teemal „Eesti keele õppe ja tasemeeksami sooritamise motivatsioon“. Nad tulid järeldusele, et pooled uuringus osalenutest õppisid eesti keelt 10 aasta jooksul ja nendel olid mõtted loobuda keeleõppest, aga nad jätkasid oma keeleõppe. (Kirss, Karu 2009) Seega võib öelda, et õpilased peavad olema sisemiselt motiveeritud, et õppida eesti keelt tundides terve koolis veedetud aja jooksul.

Fookusgrupi intervjuus selgus:

..// Narvas räägitakse vene keeles. Selleks, et kasutada eesti keelt õpilased sõidavad reisile, kus nad peavad eesti keeles suhtlema//.. (R1)

..//Õpilastel on võimalus sõita keelelaagrisse, kus nad arendavad eesti keele oskust//.. (R9)

..// Nu jah, kui sa ütled õpilastele, et varsti on reis, kus on vaja eesti keeles rääkida, siis nad hakkavad abisõnu õppima//.. (R6)

Seega fookusgrupis osalenud eesti keele õpetajad arvasid, et integratiivset motivatsiooni taset Narva õpilaste puhul on raske rakendada, sest Narvas on vähe võimalisi eesti keelt kasutada ja praktiseerida. Kui kool osaleb projektis, kus sõpruskooliks on eesti keelne kool, siis on õpilastel võimalus rääkida eesti keeles, siis integratiivse motivatsiooni tase tõuseb.

Fookusgrupi intervjuust selgus, et õpetajad arvavad, et head hinded aitavad vältida amotivatsiooni teket:

..//Hinded aitavad motiveerida õpilast õppima//.. (R3)

..//Jah, õpilased ei taha saada halbu hindeid ja seetõttu nad õpivad//.. (R10)

..// Hinded ja vanemate tähelepanu õppimisele aitavad vältida amotivatsiooni//.. (R12)

Amotivatsiooni teooria järgi inimesel ei ole sisemist ega ka välimist motivatsiooni. Inimene ei tegutse, kuna ta usub, et tegevus tal ei õnnestu. (Deci 2000: 61) Õpetajad arvavad, et amotivatsiooni teket saab vältida või ära hoida hinnete abil. Nad arvavad, et hinded motiveerivad õpilast keelt õppima eesti keele tundides. Hinded on väline motivatsioon. Seega õpilane tegutseb ainult hea hinde nimel, mis ei motiveeri õpilast õppima eesti keelt tundides pikemas perspektiivis. Seega hinded ei aita vältida amotivatsiooni tundides. Teooria pakub palju erinevaid meetodeid ja võtteid, mis võivad aidata vältida amotivatsiooni. Kõige levinumad neist on aktiivõppe meetodid. Aktiivõppe meetodid suunavad tunnis osalema isegi neid õpilasi, kes eelistavad tunnis vaikida. Aktiivõppe meetodid võivad olla: arutelu, ajurünnak, rollimäng jt. (Wright

2006:5) Kõik need meetodid aitavad motiveerida õpilast tunnis osa võtma ja nii õpilased vabanevad amotivatsioonist.

Rääkides õpilaste motivatsioonist; ei saa unustada ka seda, kuidas kool motiveerib õpetajaid oma kohustusi täitma, sest motiveeritud õpetaja innustab ka oma õpilasi keelt õppima.

Owens kirjutab, tähtis on, et õpetaja oleks motiveeritud. Kui õpetaja on motiveeritud, siis tal on jõudu planeerida oma õppetööd põnevamalt ja huvitavamalt. Ta leiab, et õpetajate motivatsioon sõltub enamasti koolijuhtkonnast. See, kuivõrd koolijuhtkond on huvitatud oma õpetajatest näitab õpetajate motivatsiooni taset. (Owens 2004)

Respondendid väitsid, et neid motiveerib oma kohustusi täitama:

...//Kui koolidirektor võtab sind tööle, ta määrab protsente. See protsent näitab, kui hästi sa võid eesti keelt õpetada. Iga aasta ta tõstab neid tulemuste järgi. Sellisest protsendist sõltub palga suurus//.. (R1)

...//Koolitused ka motiveerivad töötama//.. (R6)

...// Noh jah palga suurus ja koolitused stimuleerivad tegema oma tööd huvitamaks õpilaste jaoks//.. (R12)

Uuringus osalenud eesti keele õpetajad on motiveeritud oma kohustusi täitma. Kõige rohkem motiveerib neid palk ja erinevad koolitused, mille eest maksab kool. Teoreetilistest seisukohtadele toetudes veel võiks neid motiveerida uus õppekava, mille järgi õpilased ise vastutavad oma õppimise eest. Õpetaja ainult aitab omandada uusi keelelisi oskuseid tundides.

Fookusgrupi intervjuu lõpus, võisid õpetajad ise lisada midagi motiveerimise kohta. Nende arvates, õpilaste motiveerimine eesti keele tundides keelt õppima on seotud tihedalt kodu toetusega, sest kui lapsevanemad on ise motiveeritud, et nende laps valdaks eesti keelt on seda ka õpilased:

...//Lapsevanaemad on ise huvitatud sellest, et nende laps õpiks eesti keelt//.. (R4)

..//Ma tean, et paljudel minu õpilastel on eesti keele järeleaitajad, kes aitavad teha kodutöid//.. (R6)

Nagu näha, selleks nad kontrollivad õpilase hindeid ja võtavad abiks järeleaitajaid. Teise sõnadega lapsevanemad arendavad õpilastel õpimotivatsiooni, mis aitab omandada keelt edukalt. (Brophy 2010: 15)

4.2.Arutelu ja järeldused

Uurimustöö eesmärgist lähtudes viidi 12 õpetajaga läbi fookusgrupi intervjuu, mida analüüsid saadi vastused bakalaureusetöö uurimis küsimustele.

Esimese uurimusküsimusega *missuguseid motiveerimise võimalusi kasutavad Narva eesti keele õpetajad keeleõppe tundides?* Saadi teada, et kõige sagedamini eesti keele õpetajad kasutavad:

- Zetone (väline motivatsioon);
- Häid hindeid (väline motivatsioon);
- Ekskursioone ja reise (väline motivatsioon);
- Filmide vaatamist (väline motivatsioon).

Nii me näeme, et õpetajad kasutavad erinevad motiveerimise meetodeid ja võtteid, mis motiveerivad õpilasi õppima eesti keelt. Kõik need meetodid, mida õpetajad nimetasid olid suunatud välise motivatsiooni arendamisele. Tegelikult tutvudes teoreetiliste seisukohtadega peab tõdema, et need meetodite ja võtete arv, mida kasutavad õpetajad oma töös ei ole piisavad. Teaduskirjandus pakub palju erinevaid meetodeid ja võtteid, mida õpetajad võiksid kasutada oma töös ja sellega teha oma tunnid mitmekesimaks ja jõuda ka sisemise motivatsioonini. Üks sellistest võtetest on personalisatsioon. Uuringud näitavad, et õpetajad peavad personalisatsiooni üheks efektiivsemaks motivatsiooni võtteks. Soov areneda moodustab õpilastel sisemise tunde, mis paneb neid tegutsema. Kui õpilane teab, et tulevikus ta hakkab ehitajaks, siis ta juba koolis alustab matemaatika õppimisega, kuna teab, et matemaatika on ehitaja töö alus. (Brophy 2010: 58-64)

Seega õpetajad peaksid arendama oma kasutatavate meetodite ja võtete repertuaari, et tõsta õpilaste sisemise motivatsiooni taset eesti keelt õppida ja omandada.

Teise uurimuse küsimuse abil *missugused motiveerimise meetodid ja võtted on kõige efektiivsemad õpetajate arvates?* saadi teada, et:

- ülesanded, mille eest antakse auhindu hästi motiveerivad õpilast eesti keelt õppima;
- eesti keelsed filmid ja videod aitavad keelebarjääri vähendada;
- reisirahad aitavad sõnavara laiendada.

Uurimusest selgus, et õpetajad kasutavad oma tundides motiveerimise meetodeid ja võtteid, mis on nende arvates efektiivsed eesti keele õppimisel. Kõige sagedamini õpetajad nimetasid erinevaid mänge, mille eest õpilased saavad auhindu. Sellistest mängudest võtavad aktiivselt osa kõik õpilased. Õpetajate arvates, teeb need atraktiivseteks võistlusmoment ja auhinnad. Kuid toetudes teoreetilistele seisukohtadele, mängud ise peaksid aitama motiveerida õpilast õppima eesti keelt tundides. Teisena toovad nad ära veel huvitavaid õpimaterjale.

Seega õpetajad kasutavad oma tundides väga vähe erinevaid motiveerimise meetodeid ja võtteid. Selleks, et muuta tunnid efektiivsemaks õpetajad võiksid rohkem kasutada aktiivõpe meetodeid, kommunikatiivseid keeleõppe meetodeid ja avatud küsimusi. Kõik need meetodid ja võtted aitaksid motiveerida õpilasi osalema eesti keele tundides.

Kolmanda uurimusküsimusega *missugused motiveerimise meetodid ja võtted õpetajate arvates ei tööta keeleõppes ja miks?* Selgus, et kõik motiveerimise võtted mida õpetajad kasutavad töötavad. On vaja valida õigele klassile õige meetod või võtte, sest klassid on erinevad. See meetod, mis sobib ühele klassile ei sobi teisele. Sellest valikust sõltub õpimotivatsioon. Kui õpetaja õigesti valib motivatsiooni meetodi või võtte konkreetse klassi jaoks, siis klass on motiveeritud eesti keelt õppima.

Neljanda uurimusküsimusega *missugused motiveerimise meetodid ja võtted aitavad kõige enam motiveerida õpilast õppima, kellel puudub huvi keele õppimise vastu?* Selgus, et selliste õpilastega on raske töötada. Mõnikord võib aidata väline motivatsioon: hinded ja avatud küsimused, mis pakuvad õpilasele huvi. Huvitavad mängud võivad ka aidata motiveerida sellist last õppima eesti keelt. Teooriale toetudes eesti keele tundides võiks kasutada aktiivõpe meetodeid, huvitavaid õpimaterjale, töötubasid ja debatte. Nad võivad stimuleerida õpilast tunnis aktiivselt osalema.

Nii on näha, et eesti keele õpetajad kasutavad oma tundides väga vähe motiveerimise meetodeid ja võtteid. Tabelis, mis on esitatud allpool on toodud kõik motiveerimise meetodid ja võtted, mida kasutavad eesti keele õpetajad oma tundides ning kõik motiveerimise meetodid ja võtted, mida pakuvad teoreetilised allikad.

Eesti keele õpetajate poolt kasutusel olevad motiveerimise meetodid	Eesti keele õpetajate poolt kasutusel olevad motiveerimise võtted	Motiveerimise meetod, mida pakuvad teoreetilised allikad	Motiveerimise võtted, mida pakuvad teoreetilised allikad
Õppimist soodustava keskkonna loomine (väline motivatsioon)	Rääkivad seinad (väline motivatsioon)	Õppimist soodustava keskkonna loomine (väline motivatsioon)	Personalisatsioon (sisene motivatsioon)
Paaristöö, grupitöö (väline motivatsioon)	Hinded (väline motivatsioon)	Õpilaste tähelepanu suunamine isiklikele ja ühistele õpieesmärkidele (instrumentaalne motivatsioon)	Grupitöö, paaristöö (väline motivatsioon)
Mängud (väline motivatsioon)	IT-tehnoloogiad (Biheivioristlik teooria)	Huvitavad õpimaterjalid (väline motivatsioon)	Suhtlemine keelekandjaga (integratiivne motivatsioon)
Keelelaagrid	Visuaalne	Õpilaste tähelepanu	Võimalus olla

(integratiivne motivatsioon)	materjaal (väline motivatsioon)	juhtimine (väline motivatsioon)	vahetusõpilasena (integratiivne motivatsioon)
Avatud küsimused (väline motivatsioon)	Auhinnad (väline motivatsioon)	Soov elada Eestis (sisemine motivatsioon)	Debatid (väline motivatsioon)
	Reisid (biheivioristlik motivatsioon)	Keelekeskkond (integratiivne motivatsioon)	Töötoad (väline motivatsioon)
	Filmid (väline motivatsioon)	Mängud (väline motivatsioon)	Tasuta söök ja jook (vajaduse teooria)
	Õuesõppe (väline motivatsioon)	Aktiivõpe meetodeid (väline motivatsioon)	Kiitused ja diplomid (biheivioristlik teooria)
		Audiolingvaalne meetod (integratiivne motivatsioon)	
		Kommunikatiivne keeleõpemeetod	

		(Integratiivne motivatsioon)	
		Loomulik meetod (Integratiivne motivatsioon)	
		Avatud küsimused (väline motivatsioon)	

Tabelist on näha, et eesti keele õpetajad peamiselt kasutavad ainult neid motiveerimise meetodeid ja võtteid, mis on suunatud välise motivatsiooni arendamisele. Tänapäeva teaduskirjandus pakub märksa rohkem motiveerimise meetodeid ja võtteid, mida saaksid kasutada keeletundides eesti keele õpetajad.

Töö tulemustest võib järeldada:

- Õpilaste motiveerimisel õpetajad kasutavad erinevaid motiveerimise meetodeid ja võtteid, mis on suunatud välise motivatsiooni arendamisele;
- Õpetajad kasutavad oma töös neile harjumuspäraseid motiveerimise meetodeid ja võtteid ja nende valik on vähene;
- Õpetajad arvavad, et motiveerimise meetodid ja võtted, mida nad oma tundides kasutavad on efektiivsed keele õppe seisukohast;
- Õpetajate arvates kõige enam aitavad motiveerida õpilasi eesti keelt õppima reisid ja auhinnad;
- Õpetajad arvavad, et sobivate meetodite ja võtete valikul tuleb lähtuda õpilaste ja klassi omapärasest;
- Õpilaste puhul, kellel puudub motivatsioon eesti keelt õppida, otsivad õpetajad erinevaid meetodeid ja võtteid, et tõsta nende motivatsiooni.
- Õpetajad vähe kasutavad oma tundides kommunikatiivseid meetodeid, kus õpilased saavad suuliselt oma eesti keele oskust arendada.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli uurida õpilaste motiveerimise meetodid ja võtteid eesti keele tundides ja nende efektiivsust põhikooli II kooliastmes toetudes õpetajate arvamustele.

Töö teoreetilises osas anti ülevaade motivatsiooni, motiivide ja õpimotivatsiooni mõistetest, motiveerimise teooriatest. Motivatsioon ja õpimotivatsioon aitavad õpilastel õppida eesti keelt tundides. Teoreetiliselt on kindlaks tehtud, et õpilased õpivad keeli sisemise motivatsiooni ajendil, kuid koolis õpetajad kasutavad meetodeid ja võtteid, mis arendavad nende välist motivatsiooni.

Uurimistulemuste selgus, et õpetajad kasutavad oma tundides neid motiveerimise meetodeid ja võtteid, mida nad on harjunud kasutama. Kui vaadata motiveerimise meetodeid ja võtteid, mida pakub teoreetiline- ja metoodiline kirjandus ning mida kasutavad õpetajad, siis on näha, et õpetajad kasutavad oma tundides avatud küsimusi, loovat õppimist soodustavat keskkonda ja ise loovad huvitavaid õpimaterjale. Nad vähe kasutavad kommunikatiivseid meetodeid ja võtteid, kus õpilased saaksid eesti keeles rääkida ja oma eesti keele suulist oskust arendada. Tundides kasutatavad meetodid ja võtted on suunatud peamiselt välisele motivatsioonile. Oma tundides õpetajad ei kasuta instrumentaalse teooria poolt pakutud motiveerimise meetodeid ja võtteid nagu personalisatsioon, kus õpilased ise püstitavad eesmärgid ja püüavad nende täitmiseni ise jõuda ning õpilaste tähelepanu suunamist isiklikele ja ühiste õpieesmärkidele, kus õpilased jõuavad püstitatud õpieesmärkideni kogu klassiga.

Uurimusküsimuse analüüsimisel saadi teada, et eesti keele õpetajad kasutavad oma tundides neid motiveerimise meetodeid ja võtteid, mis on suunatud välise motivatsiooni arendamisele. Kõige efektiivsemaks motiveerimise meetoditeks ja võtteteks eesti keele õpetajad peavad erinevaid mänge, mille eesti õpilased saavad auhindu ja huvitavaid õpimaterjale. Eesti keele õpetajate sõnul kõik nende poolt kasutatavad motiveerimise meetodid ja võtted töötavad keeletundides. Õpetajad arvavad, et õpilasi kellel puudub huvi eesti keele õppimise vastu, motiveerivad kõige enam välise motivatsiooni meetodid ja võtted nagu hinded ja avatud küsimused.

Selleks, et tõsta õpilaste sisemise motivatsiooni taset eesti keele õppimisel tuleks:

- Õpetajatel tutvuda teadus- ja metoodilise kirjanduses toodud sisemise motivatsiooni soodustavate meetodite ja võtetega;
- Võtta osa õpilaste sisemist motivatsiooni tõstvate meetodite ja võtete koolitustest;
- Kirjutada projekte integratiivsete meetodite rakendamiseks koostöös eesti keelsete koolidega;
- TÜ Narva kolledž võiks korraldada eesti keele õpetajatele sisemist motivatsiooni tõstvate meetodite ja võtete kasutamise koolitusi.

Kokkuvõtteks võib öelda, et püstitatud eesmärk on saavutanud, sest autor sai vastuseid oma uurimusküsimusele.

Antud töö võiks pakkuda huvi eesti keele õpetajatele, kes õpetavad põhikooli II kooliastmes.

SUMMARY

The aim of the Bachelor work was to explore the methods of motivation and their effectiveness in the main school in the II stage which are based on teachers' thoughts. The Bachelor work subject is methods and ways of motivation at Estonian language lessons in the main school in the stage II by Narva schools examples.

The theory section describes the methods of motivation, gives the definition of motivation, including educational motivation, also description of main theories about motivation. For Russian people, who live in Estonia, Estonian is the second language that children begin to learn in the nursery. Often the study of Estonian language takes a long time and it does not mean that child will be able to speak Estonian fluently. In order for pupils to learn Estonian in school, they need to be motivated. Therefore, it can be said that motivation plays a big role in the study of Estonian language. Motivation helps to achieve the goal.

There are few methods that were used in work:

- Qualitative research method (helps to discover new aspects of research)
- Qualitative content analysis (helps to compare the data that was obtained from the research and theory)
- Focus group interview (helps to check the quality and most likeness of the data obtained)

The study involved 12 teachers who work in Narva primary schools in stage II. In total, 4 focus group interviews were conducted. The interview lasted 30 – 45 minutes. In the analysis, was relied on the results obtained from the focus group interview and the theory.

During the work came to conclusion: teachers are mainly use outward motivation. They use only these methods of motivation to which they are accustomed and to their beliefs should work in lessons. Teachers try to find different solutions so that pupils have the interest in learning of Estonian language. In conclusion, it can be said that the goals that have been set were achieved, because the author's questions about methods and the ways of motivation in school were answered.

Kasutatud kirjandus

Alas M. 2009. Eakaaslaste nõustamise metoodika.

https://www.tlu.ee/~malas/eakaaslased/avatud_ksimused.html . Viimati vaadatud: 01.02.2018

Alderman. 2008. Motivation for Achievement

Allik, J, Häidkind, R 2006. Psühholoogia gümnaasiumile.

Aru, Jaan; Talis Bachmann. 2009. Tähelepanu ja teadvus. Tallinn: Tänapäev

Brophy Jere. Kuidas õpilasi motiveerida. Käsiraamat õpetajatele.

Brown, H. Douglas. 2000. Principles of language learning and teaching.

Haridus-ja teadusministeerium. Analüüs ja ettepanekud eesti keele õppe tõhustamiseks põhikoolis.

https://www.hm.ee/sites/default/files/analuuus_ja_ettepanekud_eesti_keelee_oppe_tohustamiseks_pohikoolis.pdf . Viimati vaadatud: 21.02.2018

Hirsjärvi. 2006. Uuri ja kirjuta.

Julkunen. 1997. English language learning motivation in Joensuu and Petrozavodsk

Kalmus. 2015. Kvalitatiivne sisuanalüüs. <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
Viimati vaadatud: 30.04.2018

Karaoglu. 2008. Motivating Language Learners to Succeed

Kauchak D., Paul Eggen. 2011. Introduction to Teaching: Becoming a Professional

Kidron A. 2005. Isiksus. Isiksuse käsitlemise lääned ja idas. Tallinn

Kikas. 2010. Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes.

Kitsnik, Mare. 2014. Õppematerjali mõju gümnaasiumiõpilaste õpimotivatsioonile: Praktiline eesti keel teise keelena: B2, C1.

Krall. 2003. Kommunikatiivse keeleõppe lühikursus.

Krashen 1981. Second language acquisition and second language learning.

http://sdkrashen.com/content/books/sl_acquisition_and_learning.pdf Viimati vaadatud: 31.01.2018

- Kärtner. 2005. Võõrkeele meetodid, mängud ja harjutused.
- Laherand . 2008. Kvalitatiivne uurimisviis.
- Laura Kirss ja Marre Karu. 2009. Eesti keele õppe ja tasemeeksami sooritamise motivatsioon
- Lauraliisa Mark, Merike Sisask. 2015. Kiusamine koolis: Tallinn.
http://suicidology.ee/wp-content/uploads/2017/03/UURINGU-KIUSAMINE-KOOLIS-RAPORT_II.pdf . Viimati vaadatud: 31.01.2017
- Leppik, P. 2006. Õppimine on tõesti huvitav: õpiprotsessi psühholoogilisest mõtestamisest.
- Limantova Ljudmila 2013. Kinnipeetavate eesti keele õppe motivatsioon Tartu vanglas.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/33910/Limantova_Ljudmilla_MAG2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viimati vaadatud:12.05.2018
- Lukk K. 2017. Koolijuhi mõtted oma koolist. Mis on õppimist soodustava koolikultuuri kujundamisel ja õpetamiskvaliteedi parandamisel võtmetegevus?
<https://www.hm.ee/et/koolijuhi-motted-oma-koolist-mis-oppimist-soodustava-koolikultuuri-kujundamisel-ja> . Viimati vaadatud: 31.01.2018
- Malmstein, K., & Rihvk, E. 2008. Motivatsioon tööõpetuses.
- Maslow, A.H. 2007. Motivatsioon ja isiksus.
- Metslang, H. 2013. Kakskeelne õpe vene õppekeelega koolis. Uuringu lõpparuanne.Tallinn: Tallinna Ülikool
- Metslang, T. Kibar. 2013. Kakskeelne õpe vene õppekeelega koolis. Uuringu lõpparuanne: Tallinn
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40937/Kakskeelne_ope_vene_oppekeel_ega_koolis.pdf . Viimati vaadatud: 01.02.2018
- Mikk. 1979. Õpeteksti ja õpilaste väljendusoskuse probleeme.

- Mägi. 2012. Organisatsioon ja juhtimine.
http://web.ametikool.ee/jane/okj/?2._Motivatsioon:Klassikalised_teooriad:Vajaduste_teooriad . Viimati vaadatud: 05.02.2018
- Neil J. Salking. 2008. Encyclopedia of Educational psychology
- Noels. 2003. Why are you learning a second language? Motivational orientations and self-determination theory.
- Owens. 2004. Organizational Behavior in Education: Adaptive Leadership and School Reform
- Peterson. 2008. Vahetusprogramm.
<http://www.soldino.edu.ee/ru/index0.php?page=1080102> Viimati vaadatud:01.03.2018
- Põhikooli riiklik õppekava. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020> Viimati vaadatud:16.05.2018
- Raudsepp, Hannus, Matsi, Koka. 2010. Spordipsühholoogia õpik.
- Reile Liis. 2016 Tartu Ülikooli välistudengite motivatsioon ja hoiakud eesti keele õppes.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51909/ReileLiis_BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viimati vaadatud:10.05.2018
- Richard M., Edward L. Deci. 2000. Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions.
- Riigi Teataja. Põhikooli riiklik õppekava. 2017.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020> Viimati vaadatud:01.03.2018
- Rodinova . 2001. Lingvistilised mängud mõtlemis-ja loomevõime arendamiseks.
- Saarniit, T. Salumaa. 2000. Aktiivõppe meetodid.
- Schunk. 2005. Commentary on self-regulation in school contexts.
- Skinner B. F. 1976. About Behaviorism.
- Thomson. 2008. Noorte spordipsühholoogia
- Ushioda, Z. Dörnyei. 2012. Motivation. The Routledge handbook of second language acquisition.

Watson. 2012. Psychology, from the standpoint of a behaviorist.

Weinschen. 2014. Kuidas panna inimesi tegutsema?

Vihalemm. 2014. Fookusgrupi intervjuu. <http://samm.ut.ee/fookusgrupi-intervjuu> .

Viimati vaadatud:04.04.2018

Wright. 2006. Games for Language Learning.

Õunapuu, Toom. 1992. Eesti keele õpetamise metoodika.

Õunapuu. Kvalitaatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf Viimati

vaadatud:16.05.2018

Л. А.Киреева. Приемы развития учебной мотивации младших школьников.

https://www.pglu.ru/upload/iblock/d6f/uch_2012_xii_00007.pdf Viimati vaadatud:

10.02.2018

LISAD

Lisa 1. Kutse osalemaks fookusgrupi intervjuul

Tere, olen Tartu Ülikooli Narva kolledzi üliõpilane. Õpin 3. kursusel humanitaarainet mitmekeelses koolis (eesti keel) erialal. Kirjutan bakalaureusetööd teemal „Õpilaste motiveerimise võtted eesti keele tundides II kooliastmes Narva koolide näitel“. Töö kirjutamiseks ma kasutan kvalitatiivset uurimismeetodit. Selle uurimusliku osa õnnestumiseks ma sooviksin läbi viia fookusgrupi intervjuud eesti keele õpetajatega, kes töötavad II kooliastmes. Ma palun lubada mul viia läbi Teie koolis fookusgrupi intervjuu eesti keele õpetajatega koolis.

Lugumispidamisega,

Kristina Zukova

Kutse osalemiseks saadeti Narva koolidesse ja need, kes vastasid moodustati valimit.

Lisa 2. Fookusgrupi intervjuu küsimustik

Küsimused

Moderaatori tutvustus ja fookusgrupi intervjuule sissejuhatus

Mul on hea meel, et te olite nõus osalema tänases fookusgrupi intervjuul. Mina olen Kristina Zukova. Ma kirjutan oma bakalaureusetöö teemal „Õpilaste motiveerimise meetodid ja võtted eesti keele tundides II kooliastmes Narva koolide näidel“. Tänapäeval palju räägitakse motiveerimisest koolis. Selleks on loodud palju motiveerimise teooriaid, mis motiveerimise seisukohast peavad toimuma klassis. Uuringus ma tahan teada saada, milliseid motiveerimise meetodeid ja võtteid kasutavad eesti keele õpetajad II kooliastmes. See on põhjus, miks ma kutsusin teid siia vestlusele. Fookusgrupi intervjuu on konfidentsiaalne, teie nimesid ma ei avalda kusagil. Salvestan meie vestluse diktofonile, Et täpsemalt kirjeldada meie vestlust. Palun rääkige ühekaupa, kui midagi on lisada, siis lisage.

1. Teema soojendus

Miks on tähtis motiveerida õpilasi õppima eesti keelt?

2. Avaküsimus

Kuidas te sõnastate motivatsiooni ja õpimotivatsiooni mõistet?

3. Sissejuhatuse küsimused

Motiveerimise meetodite ja võttete kasutamine eesti keele tundides

Missugused motiveerimise meetodeid Te kasutate oma eesti keele tundides?

Missugused motiveerimise võtteid Te kasutate oma eesti keele tundides?

Missugused motiveerimise meetodeid ja võtteid Te kasutate oma töös, kui õpilane ei taha õppida eesti keelt eesti keele tundides?

4. Siirdeküsimused

Eesti keele õpetajate arvamused motiveerimise kohta eesti keele tundides.

Mis Te arvate, kui motiveeritud on teie õpilased eesti keelt õppima? Miks te nii arvate?

Millised motiveerimise meetodid ja võtted on kõige efektiivsemad lähtudes Teie kogemustest? Miks?

Missugused motiveerimise meetodid ja võtted ei tööta eesti keele õppes teie kogemustest lähtudes? Miks?

5. Võtmeküsimused

Motiveerimise meetodite ja võtete kasutamine eesti keele tundides.

Kuidas Narva õpilased on motiveeritud eesti keelt õppima tunnis integratiivse seisukoha järgi?

Kuidas vältida amotivatsiooni eesti keele tundides?

Kuidas kool motiveerib eesti keele õpetajaid oma kohustusi täitma?

Missugused aktiivõpe meetodid ja võtted aitavad motiveerida õpilast õppima eesti keelt teie kogemustest lähtudes? Miks?

6. Lõpuküsimus

Mida Te soovite lisada õpilaste motiveerimise kohta?

Lõppsõnad:

Meie tänane vestlus lõppes. Täna me saime palju huvitavaid mõtteid motiveerimise kohta. Ma tänan veel kord osalemise eest!